

Ковалишин Олександра

канд. екон. наук, доцент

Львівський національний аграрний університет

Дубляни, Україна

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА СКЛАДОВА ЗБАЛАНСОВАНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

В останні роки сільське господарство України є однією з найважливіших галузей економіки, яка забезпечує 8,2 % валової доданої вартості.

Землі сільськогосподарського призначення займають 42776,9 тис. га (це майже 71% всієї території країни). У структурі сільськогосподарських земель частка ріллі складає 32498,5 тис. га (53,8% території країни). Всі інші сільськогосподарські угіддя (перелоги, багаторічні насадження, сіножаті та пасовища) загалом займають територію у 9059,1 тис. га (це лише 15,1% території країни). Розораність земель є найвищою у світі і досягла 56% території країни і 80% сільськогосподарських угідь. В окремих областях вона коливається від 75% до 90%. Розораність крутосхилів (2,7%) спричиняє посилення ерозійних процесів [2].

У сільськогосподарській галузі зайнято понад 3 млн населення, вартість основних засобів становить понад 100 млрд. грн, функціонують майже 56,5 тисяч господарюючих суб'єктів.

Основними товаровиробниками виступають крупні корпоративні підприємства агрохолдинги. У 2017 році нараховується 93 сільськогосподарських підприємств, які обробляють понад 10 тис. га. Загальний земельний банк в обробці агрохолдингами за 5 років збільшився з 5,6 млн га до 5,95 млн га в 2017 р. Збільшення сільгоспугідь в користуванні цією категорією сільгосппідприємств склав 6,3%. Валове виробництво у аграрних холдингів за 2017 рік склало 55,9 млрд грн, або 22% від загального обсягу в країні. У 2016 році частка агрохолдингів в загальному виробництві с/г продукції була трохи вищою і становила 23% [5].

Поряд з тим, аграрний сектор економіки за рівнем негативного впливу на довкілля можна порівняти з екологічно небезпечними промисловими галузями (внесок агропромислового комплексу у забруднення і деградацію довкілля становить у середньому 35–40%, у тому числі, земельних ресурсів – понад 50%, поверхневих вод – 40–45%, ґрунтових вод – до 30%).

До обробітку залучені малопродуктивні угіддя, включаючи приусліві луки і пасовища та схилі землі. Інтенсивне сільськогосподарське використання земель призводить до зниження родючості ґрунтів через їх переущільнення (особливо чорноземів), втрати грудкувато-зернистої структури, водопроникності та аераційної здатності з усіма екологічними наслідками

Забруднення ґрунтів важкими металами, радіоактивними елементами, хімічним речовинами, які використовують для захисту рослин загрожує біорізноманіттю, знижує якість харчових продуктів, негативно впливає на здоров'я людей.

В результаті надмірного залучення земель країни до сільськогосподарського обробітку, прослідковуються негативні наслідки у вигляді розбалансованості співвідношення між категоріями земель, надмірної їх розораності, порушення структури сільськогосподарських угідь, екологічно нестійких агроландшафтів, широкого розповсюдження деградаційних процесів в ґрунті. Всі названі явища негативно впливають на якісні властивості ґрунту – спричиняють невпинне зниження ґрунтової

родючості.

Розв'язання всіх цих проблем потребує інтеграції екологічної складової в усі галузі сільського господарства. Однак, діючі, і перспективні стратегічні документи розвитку агропромислового комплексу не належним чином враховують природоохоронні вимоги при формуванні державної аграрної політики та стратегічному плануванні розвитку сільського господарства. В чинних державних програмах розвитку аграрної сфери екологічні аспекти мають переважно декларативний характер без наведення необхідної конкретики, зокрема, не визначені терміни реалізації завдань, їх пріоритетність та етапність реалізації, не встановлені чіткі індикатори цілей екологічної складової, за якими можна відстежувати стан процесу успішності їх досягнення. Розв'язання зазначених проблем можливе при обов'язковому виконанні проектних документацій, які передбачені Законом «Про землеустрій»: схем землеустрою і техніко-економічні обґрунтування використання та охорони земель адміністративно-територіальних одиниць; проекти землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь; робочі проекти землеустрою [1].

Аналізуючи проблемні питання економічно ефективного землекористування із системних позицій, слід наголосити, що вони пов'язані з недосконалістю вітчизняного механізму управління земельними ресурсами та наявністю регуляторів економічної поведінки виробників, які обмежували б природо руйнівну діяльність.

Реалії вітчизняної системи управління свідчать про відсутність стимулюючої дії економічних регуляторів, їхню неспроможність до впровадження екологічно безпечних способів ведення господарства. Утвердження економічних підходів до управління природними ресурсами в Україні означає наукове розроблення і практичне впровадження надійних економіко-правових механізмів оздоровлення навколишнього середовища на всіх рівнях господарювання. Причому таке впровадження слід здійснювати шляхом не адміністративного тиску, а створенням таких умов для виробничої діяльності, за яких господарюючим суб'єктам стало б вигідним досягнення екологічних цілей [3].

Необхідно підсилити еколого-економічну складову обґрунтування раціонального використання природних ресурсів, запровадження ефективних методів управління природними ресурсами спираючись на концептуальні засади формування корпоративних утворень різних видів. Слід наголосити про неминучість процесів перетворення природних ресурсів на капітальну форму та розв'язання по новому проблем забезпечення соціальних стандартів суспільної життєдіяльності, та високого рівня природо-техногенної безпеки. Організаційні методи повинні бути направлені на фінансово-економічне заохочення господарюючих суб'єктів, які прагнуть зменшити обсяги шкідливих викидів і відходів виробництва, модернізацію діючих регуляторів управління, яке ґрунтується на збалансованому поєднанні регуляторів примусово-обмежуючого та стимулюючокомпенсаційного характеру, постійну взаємодію всіх інститутів суспільства, організацію і підтримання постійного діалогу органів державної влади з бізнес структурами, науковою та іншою громадськістю.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про землеустрій». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15> (дата звернення : 16.01.2019).
2. Ковалишин О.Ф., Кришеник Н.І. Збалансоване землекористування сільських територій: регіональні умови та механізми формування. Монографія. Львів : «Галицька видавнича спілка», 2016. 180 с.
3. Національна консультація щодо проекту стратегії сталого розвитку.

<http://www.ecoleague.net/pres-tsentri-vel/novyny/2017-rik/hruden/item/1148-natsionalna-konsultatsiia-shchodo-proektu-stratehii-staloho-rozvytku-ukrainy> (дата звернення : 16.01.2019).

4. Остапчук С.М., Воляк Л.Р., Сільськогосподарське землекористування в Україні: аналіз тенденцій розвитку та облікове відображення в умовах можливого запровадження ринку прав оренди. Облік і фінанси. 2016. 4 (74). С.46-59.

5. Топ – 10 агрохолдингів України. Основні акценти в інфографіці. URL : <http://agroportal.ua/ua/publishing/infografika/top10-agrokholdingov-ukrainy-aktsenty-2017-v-infografike> (дата звернення : 16.01.2019).

Ковпак Анна
студент
Денисенко Аліса
студент

Науковий керівник: канд. пед. наук, доцент Строкаль В.П.
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Київ, Україна

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ В УМОВАХ ЛОКАЛЬНОГО ЗАБРУДНЕННЯ ПОЛІГОНАМИ

Небезпечна ситуація, яка склалася у сфері поводження з відходами, загрожує якості довкілля та безпосередньо – безпечності земельних ресурсів, де розташовані полігони побутових відходів, де роками не проводиться модернізація цих полігонів. Система поводження з побутовими відходами повинна бути спрямована на їх утилізацію та видалення на всеохоплюючій основі з максимально ефективним використанням ресурсів [2-4]. Саме на місцевому рівні поводження з відходами є потреба впровадження науково обґрунтованих механізмів природокористування та охорони земельних ресурсів. За результатами вчених [1] в країні нараховується більше 3,6 тисяч полігонів загальною площею понад 6,3 тисяч га, більшість з яких вже перевантажені сміттям, експлуатуються понад норму та не відповідають вимогам екологічної безпеки.

Мета досліджень полягала в обґрунтуванні концепції ефективного управління ТПВ в місті Києві. Для досягнення поставленої мети були розроблені наступні завдання: визначити проблеми сортування ТПВ та значення полігонів, як об'єкта забруднення земельних ресурсів; обґрунтувати механізм утилізації ТПВ на місцевому рівні (на прикладі міста Києв). Об'єктом дослідження був аналіз системи сортування та утилізації ТПВ на місцевому рівні (на прикладі міста Києв). Предметом дослідження – розробка механізму комплексної утилізації ТПВ на місцевому рівні.

Методологія наукових досліджень передбачала застосування системного підходу для вирішення поставлених завдань. Дослідження складу і властивостей побутових відходів проводили за спеціальною методикою з урахуванням нормативно-правової документації та вимог Закону України «Про відходи». Визначення рівня екологічної свідомості населення міста щодо проблем сортування та утилізації ТПВ проводили,